

Handleiding bij **Dit kun jij doen voor jouw pensioen!**

Wijzer in **geldzaken**

Den Haag, september 2023

Beste lezer,

De presentatie *Dit kun je doen voor je pensioen!* wordt u aangeboden door Wijzer in geldzaken. Hiermee kunt u tijdens de Pensioen3daagse pensioen onder de aandacht brengen bij uw medewerkers. U kunt dat bijvoorbeeld doen tijdens een lunchbijeenkomst. Wilt u weten hoe u zo'n bijeenkomst organiseert? Kijk dan in de online toolkit op pensioen3daagse.nl/toolkit. Hier vindt u een draaiboek waarmee u deze activiteit kunt voorbereiden.

Deze presentatie is bedoeld voor werknemers die nog minimaal 10 jaar moeten werken voor ze met pensioen gaan. De presentatie duurt ongeveer 3 kwartier. In deze presentatie gaan we uitgebreid in op de gevolgen van bepaalde levensgebeurtenissen (het krijgen van een kind, samenwonen of trouwen of overlijden) op de financiële situatie van werknemers. Wilt u ook een bijeenkomst organiseren voor werknemers die binnen 10 jaar met pensioen gaan? Maak dan gebruik van de presentatie "(Bijna) met pensioen".

De slides zijn een samenvatting van de presentatie. De onderwerpen komen in de slides in bullets aan bod. Om het verhaal erbij te vertellen is een voorbereiding door de presentator nodig. Daarvoor is dit document. Per slide vindt u een uitgebreide toelichting. Ook ziet u waar u informatie over uw pensioenregeling kunt toevoegen of uw regeling kunt toelichten. Tijdens de presentatie worden enkele filmpjes getoond. *U heeft hiervoor geluid nodig.*

Op de website van Wijzer in geldzaken staat een tool waarmee werknemers kunnen achterhalen wat ze (nog) kunnen doen voor hun pensioen. We stellen het op prijs als u uw medewerkers via de mail of op een andere manier verwijst naar deze tool.

Wij wensen u veel plezier en succes. Heeft u nog vragen over de presentatie, de toelichting of over andere pensioenonderwerpen? Stuur dan een e-mail naar info@wijzeringeldzaken.nl.

Met vriendelijke groet,

Natalie Kalkhoven
Projectmanager Pensioen3daagse

Tips ter voorbereiding

- **Wat is de ingangsdatum van jullie pensioenuitkering?**

Is de pensioenleeftijd 68 jaar? Hoe zit het met het pensioen dat in vroegere jaren is opgebouwd? Wordt dat eerder uitgekeerd?

- **Bieden jullie werknemers de mogelijkheid om een ANW-verzekering af te sluiten?**

Sommige werkgevers bieden alle werknemers verplicht een ANW-verzekering aan. Bij andere werkgevers kunnen werknemers vrijwillig meedoen. Zijn er voorwaarden waaraan medewerkers moeten voldoen?

- **Hoe ziet jullie ouderdomspensioenregeling eruit?**

Middelloon of een beschikbare premieregeling? Kun je dit eventueel met een passend voorbeeld toelichten?

- **Nabestaandenpensioen: Wat is geregeld voor de partner en/of kinderen?**

Wie heeft recht op nabestaandenpensioen? Aan welke voorwaarden moeten samenwoners voldoen om recht te hebben op nabestaandenpensioen? Wanneer stopt het nabestaandenpensioen? Wat gebeurt er met het nabestaandenpensioen na ontslag?

- **Arbeidsongeschiktheid: Wat betekent dat voor het pensioen?**

Gaat de pensioenopbouw (voor een deel) door? Ontvangt de medewerker een arbeidsongeschiktheidspensioen?

- **Hoe zit het met indexatie en korten, wat is er afgelopen jaren gebeurd en wat verwacht u?**

- **Contactmogelijkheden voor werknemer bij vragen**

Presentatie (Bijna) met pensioen

LET OP!

Voor de levensgebeurtenis *Bijna met pensioen* biedt Wijzer in geldzaken de presentatie “**(Bijna) met pensioen**” aan. Deze kunt u gebruiken voor werknemers die binnen 10 jaar met pensioen gaan.

Heb jij het goed voor elkaar?

- Pensioen3daagse
- Pensioen is een belangrijke arbeidsvoorwaarde
- Gebruikersrisico in je leven
- Pensioenregeling

DigiD **Wijzer in geldzaken** **Pensioenchecker**
Download de app op je telefoon.

wijzeringeldzaken.nl

Heb jij het goed voor elkaar?

LET OP! Jullie kunnen de slides zelf aanvullen.

Uitleg titel 'Heb jij het goed voor elkaar?': heb jij jouw pensioen goed geregeld? En ook: Heb jij het goed geregeld: voor jouw partner en kinderen voor het geval jou iets overkomt en andersom.

Je pensioen, dat is en voelt nog ver weg. Maar als je eenmaal met pensioen bent, dan kan je niets meer aan je inkomsten veranderen. Dan is het te laat. Daarom is het goed om zo nu en dan na te denken over je pensioen. Grote levensgebeurtenissen als trouwen, samenwonen, een huis kopen en van baan wisselen zijn momenten om er in ieder geval bij stil te staan. Wist je bijvoorbeeld dat je pensioenregeling vaak ook iets regelt voor je nabestaanden als jij komt te overlijden? Dat gebeurt alleen niet altijd automatisch. Ga je samenwonen? Dan moet je je partner aanmelden bij de pensioenuitvoerder. Pensioenuitvoerders krijgen wel automatisch bericht als je gaat trouwen of een geregistreerd partnerschap aangaat.

En heb je enig idee hoeveel je krijgt als je met pensioen gaat en of je hiermee het leven kan leiden dat je wilt? Via ons ([de organisatie](#)) wordt voorzien in een gedeeltelijke voortzetting van je inkomsten als je met pensioen gaat. Jij betaalt hiervoor premie, zie je loonstrook, en wij betalen het andere deel. Dat zie je niet op je loonstrook. We vinden het belangrijk dat je weet wat je hiervoor krijgt. En of dit voldoende is, dat je zelf mogelijk nog iets moet of wilt regelen, en dat je beseft dat je financiële situatie verandert. Dat je voorbereid bent op de toekomst: op je pensioen en andere grote levensgebeurtenissen.

Daarom sluiten wij ons aan bij de Pensioen3Daagse. De P3D is een initiatief van Wijzer in geldzaken. Overal in het land wordt door diverse organisaties gedurende deze drie dagen aandacht geschonken aan pensioen. Wij doen dat door deze presentatie te geven. We zullen ingaan op de inkomsten die je allemaal kunt hebben als je met pensioen gaat en kort aangeven waarom het belangrijk is om op diverse momenten in je leven even stil te staan bij je pensioen.

Wist je dat?

Veel mensen willen na hun pensioenering blijven leven zoals nu. 3 van de 4 mensen neemt hiervoor nu al maatregelen!

72% wil vóór de AOW-leeftijd stoppen met werken

Weel te weinig mensen houden rekening met de gevolgen voor hun pensioen bij levensgebeurtenissen zoals huwelijk of overlijden.

wijzeringeldzaken.nl

Wist je dat?

Wijzer in geldzaken houdt regelmatig onderzoeken onder de beroepsbevolking om het pensioengedrag, de houding en kennis te meten. Een paar uitkomsten waarvan ik ook benieuwd ben hoe dat bij jullie zit.

[klik] Driekwart neemt nu al financiële maatregelen met het oog op het pensioen

Driekwart van de ondervraagden heeft al één of meerdere maatregelen genomen om na pensionering te kunnen blijven leven zoals nu. Vaak gaat het om een spaarrekening of deposito, of vermogen opbouwen via de eigen woning of aflossen van de hypotheek.

(vervolg)

Wist je dat?

1. Veel mensen willen na hun pensioering blijven leven zoals nu. 3 van de 4 mensen neemt hiervoor nu al maatregelen!

2. 72% wil vóór de AOW-leeftijd stoppen met werken

3. Veel te weinig mensen houden rekening met de gevolgen voor hun pensioen bij levensgebeurtenissen zoals huwelijk of overlijden.

wijspringelidaten.nl

[klik] 72% van de ondervraagden wil graag eerder dan de AOW-leeftijd stoppen met werken.

De AOW-leeftijd ligt voor veel ondervraagden hoger dan verwacht. Maar liefst 72% geeft dan ook aan dat zij graag eerder willen stoppen met werken dan de AOW-leeftijd. Willen en doen is het niet hetzelfde. Veel mensen die aangeven eerder te willen stoppen, werken toch vaak door tot de AOW-leeftijd. Mogelijk werken zij wel minder uren.

[klik] Bij een huwelijk denken minder mensen aan de gevolgen voor hun pensioen dan na een overlijden.

Levensgebeurtenissen als overlijden, trouwen en kinderen krijgen kunnen invloed hebben op de financiële situatie na pensioering. De meeste ondervraagden zijn zich hiervan goed of tenminste globaal bewust. Echter wanneer die situatie zich ook daadwerkelijk voordoet, houdt de meerderheid toch geen rekening met met de mogelijke gevolgen voor de pensioering. Vooral bij positieve gebeurtenissen als het krijgen van kinderen en trouwen/samenwonen, wordt nauwelijks rekening gehouden met de gevolgen voor de financiële situatie na pensioering. Bij negatieve gebeurtenissen als overlijden of arbeidsongeschiktheid houdt men vaker rekening met de gevolgen en wint men vaker informatie in.

Pensioen en levensgebeurtenissen

PENSIOEN 3 stappen
Waar in pensioen
Pensioen & gebeurtenissen in je leven

wijspringelidaten.nl

FILM
Pensioen en levensgebeurtenissen

Dit filmpje geeft een korte introductie van levensgebeurtenissen en de rol van pensioen daarbij. De volgende slide gaat er uitgebreider op in.

Levensweg
Impact van gebeurtenissen in je leven op je pensioen

Labels along the road: werken, samenwonen/trouwen, uit elkaar gaan, kind krijgen, arbeidsongeschikt raken, met pensioen gaan, overlijden.

wijspringelidaten.nl

Levensweg

Misschien sta je er niet altijd bij stil, maar gebeurtenissen in je leven hebben gevolgen voor je pensioen. We lopen ze nu even na.

Werk:

Je zult tijdens je leven waarschijnlijk één of meerdere keren van baan wisselen, misschien een tijdje zonder werk zitten, naar het buitenland gaan, of er voor kiezen om voor jezelf te beginnen. Als je pech hebt, raak je arbeidsongeschikt. Allemaal momenten om je te verdiepen in je pensioen. Wat betekent dit voor je opbouw, voor als je met pensioen gaat? Wat wordt er voor je geregeld en voldoet dit?

Moet je je pensioen van je oude werkgever meenemen naar je nieuwe? Een pensioengat, hoe erg is dat gelet op jouw uitgaven en wensen als je met pensioen gaat?

Is er iets geregeld voor je nabestaanden als jij overlijdt? Geldt de regeling van je oude werkgever nog of is er nu niets meer voor hen geregeld?

(vervolg)

Wonen:

Je gaat zelfstandig wonen en waarschijnlijk op een gegeven moment voor een langere periode ergens wonen. Kies je voor huur of koop? Besef dat je de huur ook nog moet betalen als je met pensioen bent, de huur vaak periodiek wordt verhoogd en je inkomsten veelal lager zijn als je met pensioen bent. Tegelijkertijd: je moet wel een huis kunnen kopen en de onderhoudskosten en de hypotheek kunnen betalen. Je kunt je hypotheek wel aflossen, zodat je woonlasten een stuk lager zijn als je met pensioen gaat. En als je je huis verkoopt dan heb je er een mooie spaarpot erbij.

Let op: Bedenk dat de hypotheekrenteaftrek na 30 jaar stopt. Je kunt dan opeens te maken krijgen met veel hogere woonlasten! Vergeet ook niet als je nu een geheel of gedeeltelijke aflossingsvrije hypotheek hebt dat je je hypotheek eens zult moeten afbetalen.

Samenwonen/trouwen:

Als je gaat samenwonen, meld dan je partner aan bij je pensioenuitvoerder, zodat hij of zij aanspraak krijgt op nabestaandenpensioen als je overlijdt. Ga je trouwen, dan wordt dit soms automatisch geregeld. Vanaf nu bouw je min of meer pensioen op voor jullie tweeën. Dit heeft gevolgen voor als je uit elkaar gaat, maar ook als je overlijdt. Verevening van ouderdomspensioen speelt niet bij ongehuwd samenwonenden die uit elkaar gaan.

Let op: heb je eerder een pensioenpartner gehad en ga je opnieuw samenwonen of trouwen? Dan kan het nabestaandenpensioen voor je nieuwe partner tegenvallen omdat je ex-partner misschien recht heeft op een deel daarvan. Ga in dat geval na hoeveel je huidige partner aan nabestaandenpensioen ontvangt. Is dat onvoldoende? Zorg dan voor een aanvulling.

Kinderen krijgen

Krijgen jij en je partner een kind? Dan is dat een goed moment om te kijken naar wat jullie allemaal geregeld hebben aan nabestaandenvoorzieningen.

Bij sommige pensioenregelingen moeten de ouders hun kind aanmelden bij de pensioenuitvoerder. Dat hangt af van de pensioenregeling en de pensioenuitvoerder. Zoek uit hoe dat bij jullie is geregeld en vertel aan de toehoorders als ze inderdaad moeten doorgeven dat ze een kind hebben gekregen.

Krijgen jij en je partner een kind? Meld het dan aan de pensioenuitvoerder.

Uit elkaar gaan/ scheiding:

Als je uit elkaar gaat, dan gaat een deel van het ouderdomspensioen dat je hebt opgebouwd naar je ex-partner. En dit geldt natuurlijk ook andersom. Dit heet verevenen. Dit kan veel verschil maken als je lang samen bent geweest en een groot inkomensverschil had, maar ook weinig zijn als jullie min of meer dezelfde pensioenopbouw hadden. Heb je samengewoond zonder huwelijk of geregistreerd partnerschap? Dan heb je hier niet automatisch recht op, tenzij je dit anders geregeld hebt in je samenlevingsovereenkomst.

(vervolg)

Misschien wil je hier andere afspraken over maken. Maak dit dan onderdeel van de financiële afhandeling van je scheiding. Krijg je alimentatie van je ex-partner en is dat een belangrijke inkomstenbron? Hoe kom je rond als je ex komt te overlijden?

Arbeidsongeschikt raken:

Als je arbeidsongeschikt raakt, heeft dat gevolgen voor je pensioenopbouw. Vaak loopt je pensioenopbouw wel (voor een deel) door. Soms is er ook een arbeidsongeschiktheidspensioen geregeld.

Met pensioen gaan:

En dan breekt het moment aan waar velen van jullie aan zullen denken bij pensioen: het met pensioen gaan. We hebben deze presentatie besproken waar je pensioeninkomsten allemaal uit kunnen bestaan. Je kunt hier niet zoveel meer aan doen, behalve blijven werken. Ook kun je soms variëren met de hoogte van je ouderdomspensioenuitkering door de pensioenjaren heen. Hoe verhoudt dit zich tot je verwachte uitgaven? Denk hier tijdig over na.

Overlijden:

Hopelijk volgen jullie dit levenspad en kunnen jullie eerst een tijd van jullie pensioen genieten. Het kan helaas ook eerder zijn, terwijl je kinderen nog in huis zijn of studeren, je woonlasten hoog zijn, etc. In alle gevallen geldt de vraag: welke inkomsten heeft je partner als jij overlijdt? Kan je partner nog goed rondkomen? De uitgaven zullen niet opeens drastisch dalen en de ander verliest wel een bron van inkomen. Dat is zeker merkbaar als de overledene de kostwinner was. En hoe blij jijzelf achter als je partner overlijdt?

Info voor presentator

Je kunt het interactiever maken door te inventariseren welke levensgebeurtenissen mensen zelf al hebben meegemaakt: hoeveel mensen zijn al van baan gewisseld? Wie is gescheiden? Wie heeft er een huurhuis? Wie heeft nagedacht over zijn of haar pensioen bij het kopen van een huis? Wie heeft al een (globaal) overzicht van zijn huishoudboekje als hij met pensioen gaat? Overweegt iemand om te blijven werken na de pensioenleeftijd?

FILM

De pensioenshijf van vijf

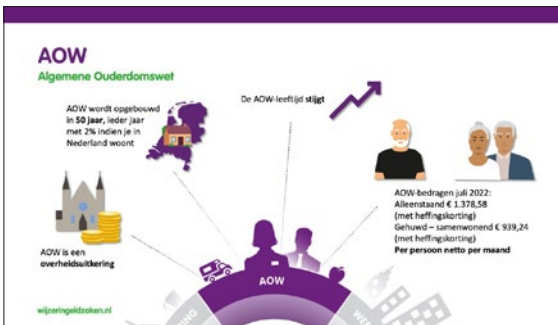
Hier zien jullie de Pensioenshijf van 5, à la de voedingsschijf van vijf. Het ziet toe op alle inkomstenbronnen als je met pensioen gaat: een uitkering van de overheid, werknemerspensioen, eigen (fiscaal gunstige) pensioenvoorzieningen, ander vermogen en inkomsten uit werk. Deze elementen vormen samen met je uitgaven je huishoudboekje als je met pensioen bent.

Naast inkomsten als je met pensioen gaat, gaat het ook over inkomen op het moment dat jij of je partner overlijdt. Dat lijkt misschien een wat vreemde eend in de bijt, maar veel pensioenregelingen geven een uitkering voor je nabestaanden. Een belangrijke (arbeids)voorwaarde dus. En daarom belangrijk om bij stil te staan.

We zullen al deze schijven doorlopen in deze presentatie. Nu volgt een korte introductie.

Info voor presentator

Er is niet gekozen voor de drie pensioenpijlers, omdat die indeling minder volledig is. Bovendien is het voor de gemiddelde consument toch geen bekende indeling.

AOW

Op het moment dat je de AOW-leeftijd hebt bereikt, krijg je een uitkering van de overheid. Dat is de AOW-uitkering (Algemene Ouderdomswet). De AOW wordt opgebouwd in de 50 jaar voordat je de uitkering krijgt. Iedere jaar bouw je 2% op. Je moet hiervoor wel in Nederland wonen.

[klik] Als je in het buitenland woont en werkt, dan bouw je over die jaren geen AOW op. Voor ieder jaar wordt 2% in mindering gebracht op je uitkering. Er zijn een paar uitzonderingen: bijvoorbeeld als je gedetacheerd bent (geweest), in het buitenland hebt gestudeerd of in Nederland woont maar over de grens werkt. Neem zekerheidshalve contact op met de SVB (Sociale Verzekeringsbank, www.svb.nl) om te vragen hoe het bij jou zit.

Heb je bijvoorbeeld 10 jaar in België gewoond en gewerkt, dan krijg je $10 * 2\% = 20\%$ minder AOW uitgekeerd op het moment dat je de AOW-leeftijd hebt bereikt. Maar mogelijk krijg je dan wel een vergelijkbare uitkering van de Belgische overheid.

[klik] De AOW-leeftijd gaat omhoog. Daar komen we later nog op terug.

[klik] Op deze sheet zie je de huidige AOW-bedragen: € 1.378,58 (netto bedrag vanaf 1 juli 2023 met heffingskorting en zonder vakantiegeld) als je alleenstaand bent en € 939,24 als je samenwoont. Deze bedragen zijn per persoon netto (dus krijg je op je bankrekening gestort).

Info voor presentator

- De bedragen zijn netto weergegeven. Hierbij is de heffingskorting, een voor iedereen die belastingplichtig is geldende belastingkorting, toegepast. Het is zaak dat werknemers voor de pensioendatum nadenken over de vraag op welk inkomen ze de heffingskorting willen toepassen. We gaan hier nu niet verder op in omdat het nog minimaal 10 jaar duurt voor de doelgroep van deze presentatie met pensioen gaat.
- Het halfwezenpensioen (uitkering voor jongeren als één van beide ouders is overleden) is vervallen met ingang van 1 oktober 2013 voor zowel nieuwe als bestaande gevallen. Bij sommige pensioenregelingen is het mogelijk om een ANW-verzekering af te sluiten. Wat is er geregeld binnen de pensioenregeling van uw organisatie?

JouwAOWleeftijd.nl
De tool om je AOW-leeftijd te berekenen

In juni 2019 is het Pensioenakkoord 2019 gesloten. Afgesproken is om de AOW-leeftijd niet zo snel te laten stijgen. In 2022 is de AOW-leeftijd 66 jaar en 7 maanden en in 2023 is de AOW-leeftijd 66 jaar en 10 maanden. Vanaf 2024 t/m 2027 blijft de AOW-leeftijd 67 jaar. In 2028 is de AOW-leeftijd 67 jaar en 3 maanden. Daarna wordt hij gekoppeld aan de levensverwachting. Voor ieder jaar dat we naar verwachting langer leven, stijgt de AOW-leeftijd met 8 maanden. Bereken wat jouw AOW-leeftijd is op JouwAOWleeftijd.nl.

Voorbeeld: Anne • Geboortedatum: 24-02-1958

Resultaat	
Je krijgt AOW vanaf*	24-02-2025
Jouw leeftijd in dan	67 jaar
Enhanced op: <small>Geboortedatum</small>	24-02-1958

www.wijeringeldzaken.nl

JouwAOWleeftijd.nl
De tool om je AOW-leeftijd te berekenen

In juni 2019 is het Pensioenakkoord 2019 gesloten. Afgesproken is om de AOW-leeftijd niet zo snel te laten stijgen. In 2022 is de AOW-leeftijd 66 jaar en 7 maanden en in 2023 is de AOW-leeftijd 66 jaar en 10 maanden. Vanaf 2024 t/m 2027 blijft de AOW-leeftijd 67 jaar. In 2028 is de AOW-leeftijd 67 jaar en 3 maanden. Daarna wordt hij gekoppeld aan de levensverwachting. Voor ieder jaar dat we naar verwachting langer leven, stijgt de AOW-leeftijd met 8 maanden. Bereken wat jouw AOW-leeftijd is op JouwAOWleeftijd.nl.

Voorbeeld: Anne • Geboortedatum: 24-02-1958

Resultaat	
Je krijgt AOW vanaf*	24-02-2025
Jouw leeftijd in dan	67 jaar
Enhanced op: <small>Geboortedatum</small>	24-02-1958

Voorbeeld: Hans • Geboortedatum: 28-11-1956

Resultaat	
Je krijgt AOW vanaf*	28-09-2023
Jouw leeftijd in dan	66 jaar en 10 maanden
Enhanced op: <small>Geboortedatum</small>	28-11-1956

www.wijeringeldzaken.nl

JouwAOWleeftijd.nl

Zoals je misschien weet, is er de laatste jaren veel veranderd rondom de AOW-leeftijd. Het was de bedoeling dat de AOW-leeftijd in een snel tempo flink zou oplopen. Maar het Pensioenakkoord 2019 heeft een rem gezet op de snelle verhoging.

Maar weet jij nu nog wanneer je recht hebt op AOW? Wie denkt op 67-jarige leeftijd? Wie denk 69 jaar?

Ik kan niet zeggen wie het goed heeft. Dat komt doordat de AOW-leeftijd afhankelijk is van je geboortedatum. Je kunt je AOW-leeftijd zelf berekenen. Daarvoor ga je naar JouwAOWleeftijd.nl.

Hierna bespreek ik de voorbeelden van Anne en Hans.

Anne is geboren op 24 februari 1958. Anne vult haar geboortedatum in en ziet dat ze AOW krijgt als ze 67 jaar is. Ben je jonger dan Anne dan krijg je de uitkering later. Ben je ouder dan Anne, dan krijg je eerder AOW.

[klik] Zie Hans. Hans is geboren op 28 november 1956. Hij krijgt de AOW al als hij 66 jaar en 10 maanden is. Maar Hans heeft waarschijnlijk altijd gedacht dat hij de AOW zou krijgen op het moment dat hij 65 wordt en dan dus zou kunnen stoppen met werken. Dit betekent dat hij moet nagaan hoe hij de periode van 22 maanden overbrugt, of dat hij misschien langer moet doorwerken.

Wil je weten wat jouw AOW-leeftijd is? Vul het nu in op www.jouwAOWleeftijd.nl.

Interactie met de zaal: Voor wie valt het mee? Wie valt het tegen?

Info voor presentator

Zoals ook vermeld in de presentatie: de AOW-leeftijd gaat in stapjes omhoog. Vanaf 2028 is de AOW-leeftijd afhankelijk van de levensverwachting. In de tool zijn de huidige levensverwachtingcijfers al verwerkt. Het kan zijn dat de levensverwachting iets wijzigt in de loop der jaren en de uiteindelijke leeftijd daarom iets afwijkt de een of andere kant op. Hoe jonger je werknemer, hoe groter deze kans. Het gaat hier om de AOW-leeftijd. Met ingang van 1 januari 2015 is de opbouw van het werknemerspensioen hieraan gerelateerd. Bij de volgende slide kan je ingaan op het moment waarop jullie pensioen wordt uitgekeerd.

Werknemerspensioen

Bij ons bouw je pensioen op. Dat pensioen ontvang je naast de AOW-uitkering van de overheid. Voor dit pensioen betalen we een bijdrage aan de pensioenuitvoerder. **(Betaalt een werknemer ook mee aan het pensioen? Dan kun je dat hier aangeven)** Via je loonstrook betaal je ook mee aan je pensioen. Misschien heb je ook nog pensioen opgebouwd bij andere werkgevers.

Het werknemerspensioen bestaat uit een aantal onderdelen. Ik zal ze hieronder kort behandelen.

Info voor presentator

De volgende slide biedt ruimte om gedetailleerder in te gaan op jullie regeling. Wij adviseren om ook bij de behandeling van deze slide reeds informatie over jullie regeling te geven.

[klik] Ouderdomspensioen

Bij het woord ‘pensioen’ denken de meeste mensen aan het ouderdomspensioen. Dit is het pensioen dat je uitgekeerd krijgt als je met pensioen gaat. Sinds 2018 is de pensioenleeftijd 68 jaar. De pensioenleeftijd beweegt mee met de AOW-leeftijd. De kans bestaat dat deze in de toekomst (verder) stijgt. **Weet je meer over jullie regeling, dan graag hier aangeven.** Je ontvangt het tot aan je overlijden. Het wordt uitgekeerd door de pensioenuitvoerder (pensioenfonds of verzekeraar).

[klik] Nabestaandenspensioen

Het nabestaandenspensioen is een uitkering aan je partner, kinderen en eventueel ex-partner als jij overlijdt. Andere termen die je weleens hoort zijn partnerpensioen en (half)wezenpensioen. Het nabestaandenspensioen is de overkoepelende term. **(Hier graag aangeven of nabestaandenspensioen verzekerd is.)**

Nabestaandenspensioen is **niet** geregeld:

Check of je nabestaandenspensioen hebt opgebouwd bij vorige werkgevers en breng in kaart hoe je je gezin achterlaat in het geval je overlijdt. Bedenk dat de vaste lasten niet automatisch dalen (woonlasten, kosten van de kinderen, etc.). Het is verstandig om hetzelfde plaatje te maken voor het geval jouw partner overlijdt.

Nabestaandenspensioen is **wel** geregeld:

De hoogte van de uitkering is, zolang je in dienst bent, afhankelijk van het te bereiken ouderdomspensioen, dus niet van wat je hebt opgebouwd op het moment van overlijden. Je partner krijgt dan een bepaald percentage hiervan. **Graag aangeven hoe dit bij jullie geregeld is. Benadruk hier dat werknemers die gaan samenwonen hun partner moeten aanmelden bij de pensioenuitvoerder. Zonder aanmelding geen partnerpensioen. Wijs ook op de voorwaarden waaronder uw medewerkers een partner kunnen aanmelden. Vaak is een notariële samenlevingsovereenkomst nodig en zijn meer eisen van toepassing. Bij trouwen of een geregistreerd partnerschap krijgt de pensioenuitvoerder automatisch bericht. Let op: het nabestaandenspensioen is altijd minder dan het inkomen wat je nu verdient!**

(vervolg)

Alleen als jullie pensioenvoorziening een ANW-verzekering kent:

Het is mogelijk om bij onze pensioenuitvoerder je bij te verzekeren ingeval je partner geen recht heeft op een ANW-uitkering. Of: bij ons pensioen zijn jullie automatisch bijverzekerd voor het geval je partner geen recht heeft op een ANW-uitkering.

Info voor presentator

Zie eerder: het ANW-hiaat. Het kan zijn dat jullie verzekering andere kenmerken heeft: bijvoorbeeld niet in plaats van een ANW-uitkering maar een aanvulling daarop.

Een kind is vaak meeverzekerd bij het ANW-pensioen. De uitkering loopt door tot de 18e verjaardag van het kind. Bij studerende kinderen loopt de uitkering soms langer door. De voorwaarden en hoogte verschillen per pensioenregeling. Graag toelichten hoe dit bij jullie is.

[klik] Na verschijning 'Groene blok':

Er zijn twee soorten nabestaandenspensioen: een nabestaandenspensioen op opbouwbasis en een nabestaandenspensioen op risicobasis. Ga na hoe het nabestaandenspensioen geregeld is. En licht dat hieronder toe.

Bij sommige pensioenregelingen kan het recht op nabestaandenspensioen vervallen. Dat gebeurt bijvoorbeeld bij ontslag. Bij onze pensioenregeling is dat ook / niet het geval. Graag aangeven wat bij jullie het geval is.

Om recht te hebben op het nabestaandenspensioen is het belangrijk om je partner aan te melden bij onze pensioenuitvoerder. Check of dit gebeurd is. Vergeet dit niet, anders heeft je partner geen recht op een uitkering mocht jou iets overkomen. Graag hier aangeven of gehuwden automatisch worden aangemeld, en welk beleid jullie hebben t.a.v. samenwonende partners (moeten ze bepaald aantal jaar samen zijn? Moet er een samenlevingscontract zijn? etc.)

[klik] Arbeidsongeschiktheidspensioen

Je kunt tot slot ook via je werknemerspensioen een aanvulling krijgen op de overheidsuitkering (WIA/WAO) als je onverhoopt arbeidsongeschikt raakt. Dit is wel een uitzondering. Vaker komt voor dat de opbouw van het ouderdomspensioen wordt voortgezet zonder dat jij, de werknemer, hieraan hoeft bij te dragen. Normaal gesproken zou deze opbouw stoppen: je werkt immers niet meer. Ben je gedeeltelijk arbeidsongeschikt, dan gelden uiteenlopende regelingen. Graag aangeven of jullie pensioenregeling iets biedt in geval van arbeidsongeschiktheid.

Onze regeling

Vul hier aub de regeling en afspraken van uw eigen organisatie in. Hieronder vindt u de vragen die mogelijk uitsluitend bij uw medewerkers.

- Wat valt er wel onder de pensioenregeling en wat niet?
- Hoeveel premie betaalt de medewerker en hoeveel de werkgever?
- Is het een middelloon- of eindloonregeling?
- Blijft het nabestaandenspensioen behouden als je weggaat of na ontslag?
- Is het mogelijk om extra pensioen op te bouwen?
- Moet een eventuele partner worden aangemeld?
- Wil je inzicht in je huidige pensioenopbouw en de keuzes die je hierin kunt maken? Log dan in bij jouw pensioenuitvoerder.

Ga voor een totaaloverzicht van je pensioen naar mijpensioenoverzicht.nl

wijringelddaten.nl

Onze regeling

Info voor presentator

Deze slide is facultatief. Hier is ruimte om verder in te gaan op jullie regeling en eventueel op de recente wijzigingen. Je zou door middel van een (reken)voorbeeld kunnen illustreren hoe jullie regeling eruit ziet voor alle drie de onderdelen (ouderdomspensioen, nabestaandenspensioen, arbeidsongeschiktheid). Wat betekent een lagere opbouw voor de werknemers? Gaan ze maandelijks minder pensioen afdragen? Krijgen zij en hun nabestaanden een lagere pensioenuitkering? Als je de slide niet wilt gebruiken dan kan deze vooraf weggehaald worden.

Lijfrente en banksparen

Een aanvulling op je pensioen

1. Banksparrekening
2. Lijfrente verzekering
3. Koopsompolis

Aanvullende uitkering
Bij pensioering door zelf afgesloten financiële producten

Premie vaak aftrekbaar, uitkering belast

Beleg met de mogelijkheid tot een financieel advies

wijringelddaten.nl

Lijfrente en banksparen

Nast de AOW/ANW en het werknemerspensioen kun je zelf ook maatregelen treffen.

[klik] Je kunt dan denken aan een lijfrente verzekering, koopsompolis of geblokkeerde (niet vrij opneembare) spaarrekening. Je spaart of verzekert dan voor een bepaald bedrag met ingang van je pensioering. Van dat bedrag koop je een maandelijks uitkering bij een bank of verzekeraar voor een aantal jaren of je hele leven lang.

Daarnaast kan je een uitkering aan je partner en/of kinderen verzekeren bij jouw overlijden. Je kunt ook regelen dat een deel van de hypotheek wordt afbetaald bij jouw overlijden, waardoor de woonlasten en de maandelijks uitgaven afnemen voor je partner.

[klik] Onder bepaalde voorwaarden is een aantal van deze financiële producten fiscaal gunstig. Je kunt de premie of inleg dan aftrekken van je inkomstenbelasting, maar jij of je nabestaanden moeten wel betalen over de uitkering.

Je pensioenuitvoerder en een financieel adviseur kunnen je hier verder over inlichten.

Overig vermogen (eigen geld)

Sparen, beleggen en aflossen

Beleggingen

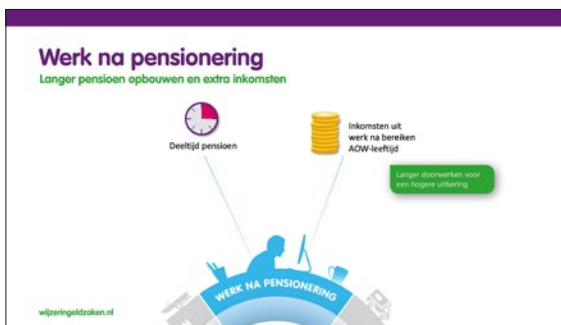
Spaargeld

Aflossing hypotheek, lage woonlasten

wijringelddaten.nl

Overig vermogen (eigen geld)

Misschien heb je ook vermogen op het moment dat je met pensioen gaat. Dat vermogen kan in allerlei vormen bestaan: een bedrag op een spaarrekening, beleggingen in aandelen of je hebt een overwaarde in je huis (door aflossing of omdat je het huis lang geleden hebt gekocht). Je kunt dit vermogen ook gebruiken voor je pensioen.

Werk na pensionering

De laatste schijf uit de Pensioenschijf van vijf bestaat uit inkomsten die je krijgt uit werkzaamheden na je pensionering. Je kunt (in deeltijd) blijven doorwerken, mits de werkgever dat toestaat.

FILM Mijnpensioenoverzicht.nl

We hebben nu de vijf pensioenschijven besproken. Je bent hopelijk nieuwsgierig geworden naar je eigen situatie als je met pensioen gaat of als je overlijdt (of als je partner overlijdt). Je kunt hiervoor meerdere bronnen raadplegen. Zo is er de website www.mijnpensioenoverzicht.nl. Daar kun je je AOW-recht en je werknemerspensioen raadplegen. Ook de pensioenopbouw bij eerdere werkgevers vind je hier terug.

Ben je gescheiden? Dan zie je ook welk deel van je pensioen naar je ex-partner gaat. Je ziet niet of jij recht hebt op een deel van het pensioen van je ex-partner.

Meer gedetailleerde informatie over je pensioenregeling kun je vinden op je jaarlijkse UPO (uniform pensioenoverzicht) en via de website van je pensioenuitvoerder. Je kunt deze laatste natuurlijk ook bellen of het aan mij/je werkgever vragen.

Heb je interesse om zelf bij te sparen voor je pensioen of nabestaanden, raadpleeg dan een financieel adviseur of meerdere aanbieders van dergelijke pensioenproducten.

Uitgaven na je pensioen

Het is slim om je uitgaven in kaart te brengen en na te gaan of je inkomsten en uitgaven met elkaar in evenwicht zijn. Breng in kaart hoe hoog je woonlasten dan zijn. Heb je een huurwoning? Dan weet je dat je huur moet blijven betalen en dat het bedrag alleen maar stijgt. Heb je een koopwoning? Dan is relevant welke hypotheekvorm je hebt. Los je af? Wanneer is je hypotheek afgelost? Heb je nog recht op hypotheekrenteaftrek? Zo ja, houd er dan rekening mee dat je woonlasten hoger zijn dan nu omdat de belastingdruk lager is als je met pensioen gaat. Bespreek met je hypotheekverstrekker of je financieel adviseur wat eventueel mogelijkheden zijn.

Heb je kinderen? Waarschijnlijk betaal je nu kosten voor hen en straks niet meer. Denk bijvoorbeeld aan studiekosten of de kosten van inwoning.

Zorgkosten. Het is lastig om in te schatten op welk moment je hiervoor geld nodig hebt, maar het is misschien wel een prettige gedachte om wat geld achter de hand te hebben voor het geval je ziek wordt. Misschien weet je wel al meer over ziektekosten. Hou hier dan rekening mee.

Als je voornemens bent om tijdens je pensioen veel activiteiten te gaan ondernemen die geld kosten, dan is het goed om te checken of je dat wel kunt betalen.

Vraag hulp bij jouw pensioen

1. Vraag een familielid, vriend of buurtgenoot
2. Zoek een vrijwilliger in de buurt
3. Bel je werkgever, pensioenfonds of pensioenverzekeraar
4. Stel je vraag en ontvang gratis een antwoord van een professionele adviseur: pensioen3daagse.nl/vragen
5. Zoek een pensioenadviseur bij jou in de buurt: pensioen3daagse.nl/adviseur

wijzeringeldzaken.nl

Vraag hulp bij jouw pensioen

LET OP! Deze slide kan door jullie zelf worden aangevuld

Wil je meer weten over je pensioen? En kom je er zelf niet uit? Denk dan aan je hulplijnen. Je kunt een familielid, vriend of buurtgenoot om hulp vragen. In elke gemeente is er wel een vrijwilligersorganisatie die helpt bij je vragen over geldzaken. Je kunt natuurlijk ook bij [ons](#), [ons pensioenfonds](#), [onze pensioenverzekeraar](#) of [onze pensioenadviseur](#) terecht met je vragen.

Tijdens de Pensioen3daagse kun je ook vragen stellen aan een professionele adviseur. Ga dan naar pensioen3daagse.nl/vragen. Je kunt ook een gratis kennismakingsgesprek aanvragen via pensioen3daagse.nl/gesprek.

Dank voor de aandacht!

Dit kun jij doen voor jouw pensioen!

- Contactgegevens pensioenfonds/verzekeraar
- pensioen3daagse.nl/jouwpensioen
- info@pensioenoverzicht.nl / app.pensioenschecker.org
- wijzeringeldzaken.nl

PENSIEN 3 daagse
Wijzer in geldzaken

Einde

LET OP! Deze slide kan door jullie zelf worden aangevuld

Wil je meer weten over bepaalde onderwerpen uit deze presentatie of een handige checklist bij een van de besproken life events die van invloed kunnen zijn op jouw pensioen, ga dan naar [Wijzeringeldzaken.nl](https://wijzeringeldzaken.nl). Ook kun je daar aan de hand van je eigen kenmerken nagaan wat voor jou nu relevant is.

Info voor presentator

Op pensioen3daagse.nl/jouwpensioen staat een tool waarmee werknemers na een paar vragen weten hoe ze er voor staan met hun pensioen. Het zou mooi zijn als jullie deze tool per mail of via intranet actief verspreiden onder de werknemers, Geef dan hier aan waar werknemers de tool kunnen vinden.

